

Jakub Vondrášek, Policie a četnictvo Protektorátu Čechy a Morava po Heydrichově správní reformě,
1942–1945. Praha, FF UK 2013.

Posudek školitele

Jak vyplývá již z názvu práce, zvolil si autor téma, které svojí závažností nepochybně přesahuje charakter běžné bakalářské práce. Jakub Vondrášek si vytkl za cíl analyzovat působení protektorátní policie a četnictva v období od reorganizace protektorátních bezpečnostních složek v roce 1942 až do konce války. Autor si na počátku položil čtyři výzkumné otázky: 1) jaké důvody vedly okupační aparát k zmiňované reorganizaci; 2) zda se objevily snahy okupantů využít protektorátní policii a četnictvo pro úkoly ve prospěch válečného úsilí; 3) jaká byla úloha protektorátní policie a jejích příslušníků ve vztahu k perzekuci Romů a Židů; 4) zhodnotit projevy aktivismu, kolaborace a naopak pasivní rezistence a odporu mezi příslušníky protektorátního bezpečnostního aparátu. V zásadě lze říci, že těmto problémovým okruhům odpovídá struktura celé práce, obohacená ještě o úvodní přehlednou kapitolu pojednávající o období od roku 1939 do roku 1942. Celou práci tak vlastně tvoří dva poněkud různé celky, které si vyžádaly i odlišné metodologické přístupy: první dvě kapitoly kladou důraz na organizační vývoj, druhé dvě kapitoly mají analytický charakter.

Dosavadní literatura se doposud tématu systematicky věnovala pouze částečně, autor tedy musel provést rozsáhlou heuristiku v Národním archivu a v Archivu bezpečnostních složek. Tady musím přiznat kolegovi Vondráškovi naprosté uznání. Pokud jde o literaturu, mohl možná zohlednit ještě některé další tituly (např. kandidátskou práci Jaroslavy Milotové o Heydrichově správní reformě), to však není rozhodující připomínka.

Ve své práci došel autor k závěru, že nacisté v roce 1942 přizpůsobili okupační aparát svému vzoru, aby mohl lépe sloužit jejich potřebám. To se ukázalo jako výhodné i v jejich, částečně úspěšných, snahách o využití protektorátních složek pro vlastní válečné úsilí (ostraha železničních tratí, požární ochrana, částečně též protipartyzánská činnost). Pokud jde o opatření proti Židům a Romům, v prvním případě nacistický okupační aparát převzal nakonec realizaci „konečného řešení“ do své režie, zatímco v postupu proti Romům využíval protektorátní policie, přičemž autor došel k závěru, že nacisté dovedně využívali protiromských předsudků řady příslušníků protektorátní policie. Na otázku po míře kolaborace a rezistence odpovídá autor jen částečně; míra loajality některé skupiny obyvatelstva je skutečně velmi obtížně kvantifikovatelný faktor. Autor vycházel především z poválečných vyšetřování jednotlivých příslušníků pro činnost v době okupace; nebylo by možné ve větší míře využít dobových analýz nacistického bezpečnostního aparátu, např. zpráv SD?

Práce tu a tam obsahuje brutální pravopisné chyby („bezpečnostní orgány museli plnit“, s. 85), není vždy jednotně upravena (např. různé odsazení odstavců) apod.

Hodnotím-li však práci celkově z hlediska výběru tématu, heuristiky, metodologické vyzrálosti i způsobu zpracování, pak konstatuji, že práce Jakuba Vondráška převyšuje nároky kladené na bakalářskou práci a jednoznačně ji hodnotím jako výbornou. Kromě toho si autor podle mého názoru vytvořil vynikající výchozí pozici pro další výzkum této problematiky.

Navrhovaná známka: 1

V Praze, dne 4. 9. 2013

prof. Ivan Šedivý, CSc.